

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ ΤΑΞΗΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2014

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Διδαγμένο κείμενο

Α1. Σωκράτης: Το να μένουν συνεχώς εκεί ψηλά, είπα εγώ, και να μη θέλουν πάλι να κατεβαίνουν κοντά σ' εκείνους τους δεσμώτες, ούτε να παίρνουν μερίδιο από τους κόπους και τις τιμές εκείνων, είτε είναι μικρότερης είτε μεγαλύτερης σημασίας.

Γλαύκων: Έπειτα (μα πώς), είπε, θα αδικήσουμε αυτούς και θα τους κάνουμε να ζουν χειρότερα, ενώ είναι δυνατόν σ' αυτούς (να ζουν) καλύτερα;

Σωκράτης: Ξέχασες πάλι, φίλε μου, είπα εγώ, ότι ο νόμος δεν ενδιαφέρεται γι' αυτό, πώς δηλαδή μια συγκεκριμένη κοινωνική τάξη θα ευτυχήσει υπερβολικά μέσα στην πόλη, αλλά προσπαθεί να βρει τρόπο να επιτευχθεί αυτό για ολόκληρη την πόλη, ενώνοντας σε ένα αρμονικό σύνολο τους πολίτες με την πειθώ και τη βία, κάνοντας να μοιράζονται μεταξύ τους την ωφέλεια την οποία ο καθένας είναι σε θέση να προσφέρει στο σύνολο και ο ίδιος διαμορφώνοντας τέτοιους πολίτες μέσα στην πόλη, όχι για να τους αφήνει να πηγαίνουν, όπου θέλει ο καθένας, αλλά για να τους χρησιμοποιεί ο ίδιος ως δεσμούς που ενώνουν την πόλη.

Β1. Οι νόμοι είναι γραπτοί κανόνες που θεσπίζονται από το κράτος, προκειμένου να ρυθμίσουν τις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους και με την πολιτεία. Αποτελούν το προϊόν της συμφωνίας των ανθρώπων και αποσκοπούν στην ομαλή συνύπαρξη των πολιτών και στην εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας.

Στο πλατωνικό κείμενο ο νόμος προσωποποιείται, για να δοθεί έμφαση και αμεσότητα στις επιταγές του, αλλά φυσικά δεν παύει να είναι ανεπηρέαστος από προσωπικές συμπάθειες και αντιπάθειες. Ο Σωκράτης αναφέρει ότι ο νόμος φροντίζει ώστε η ευδαιμονία να διασφαλίζεται για ολόκληρη την πόλη, για όλες τις κοινωνικές τάξεις και όχι μόνο για μια ομάδα πολιτών «ὅπως ἔν τι γένος ἔν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἔν ὅλη τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι». Έχοντας κοινωνική λειτουργία στοχεύει στη συγκρότηση των πολιτών σε ένα ενιαίο και αρμονικό σύνολο, επιδιώκοντας να συνεργάζονται γόνιμα και να μην έχουν οι τρεις τάξεις της πόλης μεταξύ τους εχθρικές διαθέσεις «**συναρμόττων τους πολίτας**». Στη συνέχεια αποδίδει οικονομική λειτουργία στο νόμο, ο οποίος ενεργεί ώστε κάθε πολίτης να προσφέρει την ωφέλειά του στο κοινωνικό σύνολο μέσα στο οποίο διαμορφώνεται η κοινωνική αλληλεγγύη και η συναίσθηση της ευθύνης. Όλοι έχουν την υποχρέωση να προσφέρουν στο γενικό καλό, ανάλογα με τις ικανότητές τους. Η μέθοδος αυτή δηλώνει τον καταμερισμό της εργασίας με τον οποίο κατακτάται η αυτάρκεια. Οι εργασίες κατανέμονται σε κάθε πολίτη με βάση τις ικανότητές του, ώστε ο καθένας να στρέφει την προσοχή του όχι μόνο στην ικανοποίηση των δικών του αναγκών, αλλά και στις ανάγκες των συμπολιτών του, με στόχο το κοινό όφελος. Έτσι, ο νόμος καλλιεργεί κλίμα συνεργασίας, αναπτύσσει τον αλtruισμό και την αλληλεγγύη «**μεταδιδόναι... ὠφελεῖν**». Ο νόμος έχει και παιδαγωγική λειτουργία, αφού διαπλάθει πολίτες ικανούς και άξιους να διατηρούν τη συνοχή της πόλης. Εμποδίζει την ιδιοτέλεια, την ασοδοσία και την αναρχία θέτοντας περιορισμούς στη συμπεριφορά των πολιτών, αλλά και των φιλοσόφων-βασιλέων «**ἐμποιῶν...βούλεται**». Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, οι τρεις τάξεις να μη βρίσκονται σε σύγκρουση, αλλά να κατανοεί η μία τον ρόλο της άλλης και να συνεργάζονται με απώτερο σκοπό τη γενική ευδαιμονία. Στην τελευταία φράση «**ἵνα καταχρηῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως**» φανερώνεται και η πολιτική του λειτουργία που δεν είναι άλλη από το να υπηρετεί την πολιτεία.

Ο νόμος χρησιμοποιεί συγκεκριμένα μέσα με τα οποία κατευθύνει τους πολίτες, την πειθῶ και τον εξαναγκασμό. Ο

Πλάτωνας θεωρεί ότι ο νόμος θα πρέπει να πείθει τους πολίτες να συμμορφώνονται συνειδητά με τις επιταγές του. Η πειθώ, η χρήση δηλαδή λογικών επιχειρημάτων, είναι απαραίτητη για να πειστούν και να πειθαρχήσουν, ώστε να αποτελέσουν ένα αρμονικό σύνολο. Αυτή η προσπάθεια στέφεται με επιτυχία, όταν οι πολίτες έχουν δεχτεί την κατάλληλη αγωγή και έχουν καλλιεργήσει την κοινωνική συνείδηση, που θα τους επιτρέψει να υπακούσουν χωρίς άσκηση πίεσης.

Στην περίπτωση που δεν αρκεί η πειθώ χρειάζεται η βία για να συμμορφωθούν κυρίως οι απάιδευτοι. Ο νόμος εξαναγκάζει τους πολίτες να υπακούσουν, προβάλλοντας ως δικαιολογία το συλλογικό όφελος. Η μέθοδος του καταναγκασμού μπορεί να αντιβαίνει τις δημοκρατικές αρχές, ωστόσο για τον Πλάτωνα παρουσιάζεται ως αναπόφευκτη λύση, διότι χωρίς την αναγκαστική επιβολή της βούλησης του νόμου δεν μπορεί να επιτευχθεί η ευδαιμονία της πολιτείας. Στους «Νόμους» ο φιλόσοφος λέει ότι ο άριστος νομοθέτης συνδυάζει την πειθώ με τη βία, η οποία αφορά στον *ἄπειρον παιδείας ὄχλον*, δηλαδή απευθύνεται στο πλήθος που δεν έχει λάβει την ορθή παιδεία, η οποία θα του επιτρέψει να συμμορφωθεί με τις επιταγές του νόμου, επιδιώκοντας το συλλογικό όφελος. Συνεπώς, και οι απρόθυμοι φιλόσοφοι θα πρέπει να εξαναγκάζονται στο βωμό του κοινού καλού να στερηθούν την ευδαιμονία τους και να ασχοληθούν ενεργά με τη διοίκηση της πόλης.

B2. Ο Σωκράτης στο σημείο αυτό διατυπώνει το συμπέρασμά του, ότι δηλαδή δεν θα αδικηθούν οι φιλόσοφοι αν αναλάβουν τη διακυβέρνηση της πολιτείας, («ὅτι οὐδ' ἀδικήσομεν τοὺς παρ' ἡμῖν φιλοσόφους γίγομένους, ἀλλὰ δίκαια πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν») αφού θα ενεργούν για το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου. («προσαναγκάζοντες τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι τε καὶ φυλάττειν»).

Δικαιολογεί την άποψή του ότι οι φιλόσοφοι δεν πρέπει να απέχουν από τα κοινά, εφόσον η πόλη τους εφοδίασε με όλα τα απαραίτητα προσόντα ώστε να ασχοληθούν με τον πολιτικό βίο. Συνεπώς έχουν ηθικό και σύννομο χρέος να υπηρετήσουν το σύνολο. Επιπλέον οι φιλόσοφοι δεν πρέπει να αφήνονται να κάνουν τη ζωή που έχουν επιλέξει αλλά έχουν καθήκον, να θυσιάσουν την

προσωπική τους ευτυχία και να προσφέρουν ό,τι είναι δυνατόν για το καλό ολόκληρης της πολιτείας. Άλλωστε, με βάση τον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας, επειδή έχουν οδηγηθεί στη θέαση του Αγαθού και στην αλήθεια, τους αναλογεί η υψηλότερη θέση και συγκεκριμένα αυτή του άρχοντα. Ο φιλόσοφος, λοιπόν, βλέπει το δίκαιο από τη σκοπιά του συλλογικού συμφέροντος. Με δεδομένα τα τελευταία σχόλια του Σωκράτη για τον ηθικό εξαναγκασμό των φιλοσόφων, διαμορφώνονται δύο κύριες τάσεις στην κριτική της σωκρατικής θέσης και επιχειρηματολογίας.

Από τη μια η σωκρατική θέση και επιχειρηματολογία δικαιώνεται με την προϋπόθεση ότι η πολιτεία δίνει όλα τα απαραίτητα πνευματικά και ηθικά εφόδια στους φιλοσόφους και τους αναδεικνύει στο έργο αυτό. Από την άλλη η άποψη του ότι πρέπει να εξαναγκαστούν οι φιλόσοφοι να αναλάβουν τα ηνία της πόλης με στόχο το συμφέρον του συνόλου, δεν μπορεί να θεωρηθεί δίκαιη, αφού, αν εφαρμοστεί, δεν γίνεται σεβαστή η βούληση μιας μερίδας πολιτών, των φιλοσόφων. Πρώτος ο Αριστοτέλης παρατήρησε ότι ο σωκρατικός συλλογισμός χαρακτηρίζεται από αντίφαση, καθώς δεν είναι δυνατόν η ιδανική πολιτεία να ευαγγελίζεται την ευδαιμονία όλων των πολιτών και την ίδια στιγμή να κάνει τους φιλοσόφους δυστυχισμένους αναθέτοντάς τους την πολιτική ηγεσία. Με άλλα λόγια δεν μπορεί να υπάρξει ευδαιμονία μέσα στο κράτος χωρίς την προσωπική ευδαιμονία του κάθε πολίτη.

B3. Σχολικό βιβλίο σελίδα 100: «Η ιδεώδης πολιτεία ενσαρκώνει...έχει ανατεθεί και δεν πολυπραγμονεί.»

B4. α) κέτης: αφικέσθαι
βωμός: αναβῆναι
ἀθηαργος: Ἐπαλάθου
δίεση: ἀφιῆ
αδολεσχία: εἶπον

β) Ενδεικτικές λέξεις
ἔφασκεν: προφήτης
ἰδεῖν: ὄραση

συναρμότητων: προσαρμογή
ᾧσιν: ουσία
ᾠφελεῖν: ωφέλεια

Αδίδακτο κείμενο

Γ1. Απορώ όμως, κύριοι δικαστές, γιατί κανείς έχει την αξίωση, εάν από τη μια, όταν οι εχθροί πλησιάζουν, κάποιος βρεθεί στη δεύτερη τάξη, αν και είχε ταχθεί στην πρώτη, εσείς να καταδικάζετε αυτόν για δειλία, εάν από την άλλη κάποιος παρουσιαστεί ανάμεσα στους ιππείς, ενώ είχε ταχθεί ανάμεσα στους πολίτες, να συγχωρείτε αυτόν. Και μάλιστα, κύριοι δικαστές, θεωρώ ότι εσείς δικάζετε όχι μόνο για εκείνους που διαπράττουν σφάλματα, αλλά για να κάνετε πιο συνετούς και τους άλλους από αυτούς που κάνουν ασεβείς πράξεις. Εάν λοιπόν τιμωρείτε τους άσημους, κανείς από τους άλλους δεν θα γίνει καλύτερος· γιατί κανείς δεν θα μάθει εκείνον που καταδικάστηκε από εσάς· εάν όμως τιμωρείτε τους πιο επιφανείς από εκείνους που διαπράττουν σφάλματα, όλοι θα το πληροφορηθούν, ώστε έχοντας αυτό ως παράδειγμα, οι πολίτες θα γίνουν καλύτεροι.

Γ2.α) τῆ τάξει / ᾧ ἰππεῦ / σωφρονας-σωφρονεστάτους / εὔ / ταῦτα παραδείγματα.

β) ἀξίου / γενέσθαι / ἔσονται / ἐπυνθάνετο / χρῶνται.

Γ3. α) προσιόντων= γενική απόλυτη επιρρηματική χρονική μετοχή με υποκείμενό της: τῶν πολεμίων
δικάζειν= αντικείμενο στο ἡγοῦμαι, ειδικό απαρέμφατο
βελτίων= κατηγορούμενο στο υποκείμενο ουδείς από το συνδετικό ῥήμα ἔσται
ὑφ' ἑμῶν= εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο καταψηφισθέντα.

β) Υπόθεση: ἐὰν κολάζητε (υποτακτική)

Απόδοση: οὐδείς ἔσται (οριστική μέλλοντα).

Ο υποθετικός λόγος δηλώνει το προσδοκώμενο.

γ) τούτων / ἐκείνων οἱ ἐξαμαρτάνουσι(ν)

δ) ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ἀκοσμούντων σωφρονεστέρους ποιήσοντας.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ